

Α'

1^{ον} Ὑπάρχουσιν ἐν πρώτοις νομισματικοὶ τύποι, περὶ τῆς ἀστρονομικῆς τῶν ὑποίων σημασίας οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, οἱ ἀστέρες δηλ. οἱ ἀπαντῶντες ἐπὶ τῶν νομισμάτων πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Οἱ μὴ διαβλέποντες εἰς τὰς εἰκόνας ταύτας ἄλλο τι ἢ ἀπλᾶ κοσμητικὰ παραγνωρίζουσι τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τῶν νομισματικῶν τῆς ἀρχαιότητος τύπων, ἐφ' ὧν λαμπρὰς ἔγραψαν σελίδας οἱ κ.κ. Κούρτιος, P. Gardner καὶ ἄλλοι¹. Περιττὸν νὰ ἀναφέρω παραδείγματα: οἱ τύποι τῆς πρώτης ταύτης σειρᾶς εἶναι γνωστοὶ εἰς πάντας τοὺς νομισματολόγους, ἀκοῦμαι δὲ ὅπως παραπέμψω τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰς εἰκόνας τῶν Monete dell'Italia antica τοῦ Garrucci, ἢ εἰς τὰς ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Carelli περιεχομένας, ἢ εἰς τὰς τῶν καταλόγων τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου ὅποια οὐράνια σώματα παριστῶσιν οἱ ἀστέρες οὗτοι; Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δύναται νὰ λυθῇ ἢ μετὰ μελέτην τῆς μυθολογίας ἐκάστης χώρας.

1.

Ὁ τύπος π. χ. τοῦ ἀστέρος ἀπαντᾷ συχνότατα ἐπὶ τῶν Λοκρικῶν νομισμάτων (εἰκ. 1), ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ τῆς τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν (εἰκ. 2). Γνωρίζομεν λοιπὸν ἐκ τοῦ Στράβωνος (σ. 416), ὅτι οἱ Λοκροὶ (εἰς οὓς ἀνήκουσι τὰ νομίσματα τὰ φέροντα τὰ γράμματα ΛΟΚΡ), εἶχον ἐπὶ τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι τὸν ἑσπερον ἀστέρα. Ἐκ τῆς μυθολογίας δὲ μανθάνομεν ἐπὶ πλέον, ὅτι οἱ Λοκροὶ ἐλάτρευον ἐπὶ τοῦ ὄρους Οἶτη τὸν «ἑσπερον» ἀστέρα². Βέβαιον ὅθεν εἶναι ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν νομισμάτων εἰκονιζόμενος ἀστήρ μετὰ τῶν γραμμάτων ΛΟΚΡ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἑσπερον, ὁ δ' ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν εἰκονιζόμενος ἀστήρ παριστᾷ τὸν ἑφῶν ἀστέρα τῶν Ἑφῶν Λοκρῶν.

2^{ον} Ἐπὶ πολλῶν νομισμάτων εἰκονίζονται καταφανῶς τὰ τοῦ Ζωδια-

¹ Curtius, Ueber den religiösen Charakter der griechischen Muenzen, dans les Monatsber. der k. p. Akad. der Wiss. zu Berlin, 1869 (13^e καὶ ἀγγλικὴν μετάφρασιν ὑπὸ Head, Numism. Chron., 1870. — Percy Gardner, Religions character of coin-types, ἐν τῷ Types of the Greek coins, σ. 43.

² Head, Cat. B. M. Central Greece, σ. XIX. καὶ εἰκ. I, 2, 12, εἰκ. II, 5. — Curtius, Arch. Zeit., 1855, σ. 38. — Roscher, Lexicon der Myth. σ. 2604.

Σανταρ. 1895
695

324

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

45

κοῦ σημεῖα, ὡς π. χ. ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Θράκης — εἰκ. 3, Πυρίνου¹, Ἀλεξανδρεῖς², Συρίας³, Παφλαγονίας⁴ κλπ. ἐνθα εἰκονίζεται ὁλόκληρος ὁ Ζωδιακός, ἐπὶ δὲ τῶν νομισμάτων τῶν αὐτῶν χωρῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν νομισμάτων τῶν πόλεων τῆς Κομμαγενῆς, τῆς Συρίας, τῆς Μεσοποταμίας⁵ καὶ ἄλλων, ἐν αἷς εἰκονίζονται διάφορα σημεῖα τοῦ Ζωδιακοῦ.

3ον Ἀλλαχοῦ ἀπαντῶσιν ἐπὶ τῶν νομισμάτων κατάδηλοι παραστάσεις διαφόρων οὐρανίων σωμάτων. Τοιοῦτοι οἱ συμβολικοὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης τύποι· τοιοῦτοι οἱ Διόσκουροι, ὧν τῇ κεφαλῇ ὑπέρχειν-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ται ἀστέρες· ἢ καὶ τὰ ἀπὸ ἑκτῶν περιβαλλόμενα ζῶα, ὡς ὁ κύων Σείριος τῆς Κέω (εἰκ. 4), ὁ ἄετός καὶ ὁ ταῦρος τῆς Γόρτυνος (εἰκ. 5—6)

7.

8.

ἢ ἄλλοι τύποι, ὡς ὁ Ἄρης τῆς Γόρτυνος (εἰκ. 7), τὸ βόδιον τῆς Ῥόδου⁶ τὸ εἰκονίζον συμβολικῶς τὸν ἥλιον (εἰκ. 8). Διὰ τὸν ταῦρον, τὸν ἄετὸν καὶ τὸν Ἄρην τῆς Γόρτυνος βλέπε τὰς παρακατιῶν διδομένας λεπτομερείας.

¹ Cat. British Mus., Thrace, σ. 157 (Poole).

² Feuardent, Catal. de la coll. Demetrio, εἰκ. XX. 1493, 1487. XXI, 1548; XXII, 1613; XXIII, 1661—1668; 1737; XXVI, 2121, XXXV, 3453. XXIV,

³ Babelon, les rois de Syrie, d'Arménie et de Commagène, εἰκ. XXXII, 17.

⁴ Cat. British Mus. Pontus, κλ. εἰκ. XX, 13 (Amastris).

⁵ Babelon, ἐνθ. ἀν. Feuardent, ἐνθ. ἀν. κλ.

⁶ Καὶ αὐτοὶ οἱ σύγχρονοι ποιηταὶ συγκρίνουσι τὸ βόδιον πρὸς τὸν ἥλιον. Οὕτω ὁ Γερμανὸς ποιητὴς Rueckert: